

**Onderzoek naar de werkwijze bij matching door
de Stichting Kind en Toekomst
bij interlandelijke adoptie**

Inspectie jeugdzorg

Utrecht, september 2005

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Samenvatting	5
Leeswijzer	6
Hoofdstuk 1 Het onderzoek	9
Inleiding	9
Probleemstelling	10
Werkwijze	10
Bronnen	11
Rapportage	11
Hoofdstuk 2 De resultaten van het onderzoek en de conclusies	13
Inleiding	13
Het belang van het kind	14
Nader onderzoek	18
Het proces van matching	20
Het voorstel aan de aspirant adoptiefouders	24
Aanvullende informatie van stichting Kind en Toekomst in het interview	25
Hoofdstuk 3 Beantwoorden van de onderzoeksvragen en conclusie	27
Inwinnen informatie	27
Controleren van de informatie	27
Tegen elkaar afzetten van informatie	28
Evaluatie	28
Het belang van het kind bij matching	28
Doet de Stichting Kind en Toekomst bij matching wat zij zegt dat zij doet?	28
Eindconclusie	29
Hoofdstuk 4 Aanbevelingen	31
Bijlage 1 Toetsingskader	33

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg heeft op verzoek van het Ministerie van Justitie onderzoek verricht naar de werkwijze van de vergunninghouders interlandelijke adoptie. De inspectie heeft zich in het onderzoek gericht op de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching. De inspectie heeft de werkwijze van de vergunninghouders tevens getoetst aan de eisen van de Wet Opneming Buitenlandse Kinderen ter Adoptie (Wobka), het Protocol werkwijze bureau centrale autoriteit (verder het Protocol) en de richtlijnen voor een ethisch verantwoorde adoptiepraktijk van de International Social Service (ISS).

De vraagstelling voor het toezicht is als volgt geformuleerd: *Wat is de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching van adoptiekind en aspirant adoptief ouders? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?*

Op 22 augustus 2005 heeft de inspectie het onderzoek bij Stichting Kind en Toekomst uitgevoerd. Kind en Toekomst bemiddelt in China, Polen, Sri Lanka, Nigeria, Guatemala, Slowakije, Bulgarije, Russische Federatie en Pakistan. De inspectie heeft het beleidsdocument en negen dossiers bestudeerd. De dossiers betreffen China en Polen. Verder heeft ze een gesprek gevoerd met de directeur en de assistent manager.

Op grond hiervan is het volgende beeld naar voren gekomen:

Het beleid van Stichting Kind en Toekomst benoemt niet expliciet wat zij verstaat onder het belang van het kind. In het interview geeft de stichting daar wel invulling aan. In algemene zin wordt in het beleid aangegeven welk soort informatie de stichting nodig heeft voor het maken van een juiste combinatie van kind en ouders. Hierbij wordt enige aandacht aan “special need” kinderen besteed.

Van het kind is altijd informatie in de dossiers over de medische toestand en over de ontwikkeling beschikbaar. Sociale en achtergrondinformatie ontbreekt nogal eens of is summier. De informatie over aspirant adoptiefouders komt uit het raadsrapport, de intake en eventuele aanvullende gesprekken. Kind en Toekomst heeft vastgelegd dat aanvullende informatie over het kind wordt ingewonnen bij onvoldoende inzicht in de ontwikkeling van het kind. Om te bepalen wanneer extra informatie noodzakelijk is over de aspirant adoptiefouders zijn geen expliciete criteria vastgelegd.

Stichting Kind en Toekomst heeft geen criteria vastgelegd om te bepalen welke ouders de juiste zijn voor een kind en hoe de gegevens van ouders en kind gecombineerd en afgewogen worden. De feitelijke matching vindt in vrijwel alle landen plaats in het land van herkomst. De matching van “special need” kinderen uit China doet Kind en Toekomst, waarbij China beslist. Kind en Toekomst doet het matchvoorstel voor deze kinderen aan het ministerie van Justitie, vervolgens aan de aspirant

adoptiefouders. Voor de Poolse kinderen doet Kind en Toekomst de matching in overleg met de Poolse instanties, waarbij Polen beslist.

Van expliciete inschattingen en afwegingen waaruit blijkt hoe de gegevens van kind en ouders met elkaar zijn gecombineerd, met ander woorden van een expliciete match, is in de meeste dossiers geen sprake. De “special need” dossiers laten deze wel zien.

In het beleid is opgenomen dat Kind en Toekomst met beroepskrachten werkt die een opleiding als maatschappelijk werker hebben. Welke specifieke competenties Kind en Toekomst verwacht bij de medewerkers voor wat betreft met name matching is niet in het beleid beschreven. Eén medewerker doet de matching in overleg met een team in het land van herkomst, zonodig vindt intercollegiale toetsing bij Kind en Toekomst plaats.

Stichting Kind en Toekomst houdt zich in grote lijnen aan haar eigen beleid. Het beleid en de praktijk bij Kind en Toekomst voldoen gedeeltelijk aan wat de inspectie op grond van wet- en regelgeving had verwacht aan te treffen, maar er is sprake van algemeen geformuleerd beleid dat weinig inhoudelijke invulling heeft gekregen. De inspectie verwacht dat de vergunninghouders een concrete inhoudelijke invulling geeft aan de eisen die worden gesteld in wet en regelgeving. De praktijk is gebaat bij transparantie. Vage algemene regels kunnen gemakkelijk leiden tot een ad hoc aanpak met het risico van willekeur.

Met betrekking tot de vraag in hoeverre Stichting Kind en Toekomst nog niet voldoet, is de inspectie van oordeel dat dit met name op onderstaande punten niet volledig het geval is:

- het belang van het kind is niet omschreven;
- hoe een goede en optimale match van adoptief kind en aspirant adoptiefouders tot stand komt, is niet omschreven;
- er wordt niet expliciet gematcht c.q. er is weinig informatie over de afwegingen waarom deze ouders geschikt zijn voor dit kind; bij alle special need plaatsingen is dit wel het geval.
- de gevolgde werkwijze bij nader onderzoek is door het werken met memoblaadjes niet altijd zichtbaar;
- Kind en Toekomst werkt met maatschappelijk werkers maar formuleert in het beleid geen specifieke competenties waaraan de medewerkers moeten voldoen met betrekking tot matching en
- de besluitvorming geschiedt door individuele medewerkers.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding, de probleemstelling en de werkwijze in dit onderzoek beschreven.

In hoofdstuk 2 zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen volgens een indeling die is gerelateerd aan de verwachtingen die de inspectie in het toetsingskader heeft geformuleerd en worden conclusies geformuleerd.

In hoofdstuk 3 wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en een eindconclusie geformuleerd. Geëindigd wordt in hoofdstuk 4 met aanbevelingen aan de vergunninghouder.

Hoofdstuk 1 Het onderzoek

Inleiding

Het ministerie van Justitie verleent vergunning aan rechtspersonen om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie. Er worden door het ministerie van Justitie in een Protocol¹ eisen gesteld aan deze rechtspersonen, die ervoor moeten zorgen dat de adoptie plaatsvindt volgens bepaalde uitgangspunten en met waarborgen wordt omgeven. De vergunningen die het ministerie van Justitie heeft verleend om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie moeten bij zes van de zeven vergunninghouders vóór 1 oktober 2005 worden verlengd².

Met het oog hierop heeft het ministerie de inspectie verzocht te onderzoeken bij deze zes vergunninghouders of zij in de praktijk doen wat zij zeggen dat zij doen.

Met Justitie is afgesproken dat de inspectie zich in het onderzoek meer specifiek richt op de werkwijze van de vergunninghouders bij matching. Tijdens de workshop "Criteria waaraan elke adoptie moet voldoen" op de werkconferentie interlandelijke adoptie, op 9 december 2004 is naar voren gekomen dat het belang van matching door iedereen wordt onderschreven, maar dat de invulling niet eenvoudig wordt gevonden.

Eén van de eisen die het Protocol stelt is dat de vergunninghouder door middel van matching voor het te adopteren kind de juiste adoptiefouder(s) zal proberen te vinden, met gebruikmaking van alle voorhanden informatie omtrent de identiteit, het karakter, de aanleg en de persoonlijke achtergronden, gezinssituatie en medisch verleden, sociale milieu en de levensomstandigheden van zowel de aspirant adoptiefouders als het voor adoptie en plaatsing beschikbare kind.³ Daar waar de matching door autoriteiten of instanties in het buitenland geschiedt, draagt de vergunninghouder de verantwoordelijkheid toe te zien op een zorgvuldige uitvoering van de buitenlandse matching.

Interlandelijke adoptie heeft voor het adoptiekind vergaande consequenties. De contacten met de eigen familie en omgeving worden verbroken. Het kind gaat naar een ander, meestal ver, land met een heel andere taal en cultuur en andere mensen. Het is daarom voor het kind van groot belang dat de matching met de aspirant adoptiefouders succesvol is. Loopt de adoptie mis, dan kan het kind niet terug naar het land van herkomst. Dat het belang van het kind bij interlandelijke adoptie voorop dient te staan, was een

¹ Protocol Werkwijze Bureau Centrale autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die verlenging.

² Bij de Nederlandse Adoptie Stichting is reeds in april 2005 een evaluatieonderzoek uitgevoerd, waarbij het gegeven dat de geldigheid van de vergunning van deze stichting op 1 december 2005 afloopt, is meegenomen.

³ Zie Hoofdstuk IV artikel 2 sub f en g van het Protocol Werkwijze Bureau Centrale autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die verlenging.

belangrijke conclusie in het evaluatieonderzoek Wobka van Van Montfoort (juli 2004) en is door de minister van Justitie in februari 2005⁴ als uitgangspunt geformuleerd.

Probleemstelling

De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het toezicht geformuleerd:

Wat is de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching van adoptiekind en aspirant adoptiefouders? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?

De vraagstelling is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- inwinnen informatie: weten de vergunninghouders welke informatie zij nodig hebben om te matchen en verzamelen zij deze?
- controleren van de informatie: hoe weten de vergunninghouders of de ingewonnen informatie volledig is en klopt, en hoe controleren zij de informatie? Hoe gaan vergunninghouders om met de situatie wanneer blijkt dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is?
- tegen elkaar afzetten van informatie over kind en ouders: hoe wordt gematcht, hoe komen de vergunninghouders tot een keuze? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?
- evaluatie: is er een evaluatie van de matching en hoe worden de resultaten van de evaluatie gebruikt ter controle en bij eventuele bijsturing van het matchingsproces?

Daar waar sprake is van matching in het buitenland zullen de vragen met betrekking tot informeren, controleren en matchen zich vooral toespitsen op de verantwoordelijkheid van de vergunninghouder m.b.t. de controle dat de matching plaatsvindt op een wijze die overeenkomt met de bedoeling van het protocol, waarbij het belang van het kind voorop staat.

Werkwijze

toetsingskader en instrumenten

Vóór de uitvoering van het onderzoek heeft de inspectie een toetsingskader opgesteld (zie bijlage 1). Dit toetsingskader is gebaseerd op de Wet Opnemings Buitenlandse Kinderen ter Adoptie (Wobka) en Het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit (verder Protocol) en formuleert een aantal randvoorwaarden om te komen tot een behoorlijke matching. Er bestaan geen op schrift gestelde inhoudelijke criteria waaraan een behoorlijke matching zou moeten voldoen. Wel bestaan er richtlijnen voor een ethisch verantwoorde praktijk van interlandelijke adoptie van International Social Service (ISS)⁵. De inspectie heeft deze richtlijnen als maatschappelijk gewenste normen in het toetsingskader opgenomen. In het

⁴ Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer dd 21 februari 2005

⁵ Samengesteld in 1999 door de ISS t.b.v. het netwerk van hun International Resource Centre for the protection of children in adoption, om ethische gronden te definiëren en enkele richtlijnen toe te voegen voor een ethisch verantwoorde praktijk, gebaseerd op het internationale verdrag inzake de rechten van het kind (1989) en het Haags Adoptieverdrag (1983)H.

onderzoek is de inspectie nagegaan in hoeverre de vergunninghouders invulling geven aan de wettelijke eisen van de Wobka en het Protocol en aan de randvoorwaarden verwoord in de richtlijnen van het ISS. Op grond van het toetsingskader zijn vragenlijsten opgesteld voor de beleidstoets, de dossiertoets en een interview met de vergunninghouders.

Bronnen

De *beleidsinformatie* betrof de inspectie uit de stukken die door de vergunninghouders in verband met het verlenen van de vergunning naar het ministerie van Justitie waren gestuurd.

De vergunninghouders ontvingen voorafgaand aan het onderzoek het toetsingskader en de interviewvragen. Tevens werd aangegeven welke landen bij de *dossiertoets* betrokken zouden worden. Een aantal vergunninghouders bemiddelt bij de adoptie uit verschillende landen. De keuze voor de landen die in het onderzoek zijn betrokken maakte de inspectie op grond van de volgende overwegingen:

- in de landen die het Haags Adoptie Verdrag niet hebben ondertekend is er minder controle op de adoptiepraktijk in het zendende land.
- zoveel mogelijk dezelfde landen bij de verschillende vergunninghouders onderzoeken, met het oog op een onderlinge vergelijkbaarheid.

Per vergunninghouder zijn, waar mogelijk, drie landen bij het onderzoek betrokken. Bij Wereldkinderen, de grootste vergunninghouder, zijn vier landen betrokken. Bij vergunninghouders die in één land bemiddelen, was het uitgangspunt om zes dossiers te onderzoeken. Het betrof steeds afgeronde dossiers uit de periode juni 2004-juni 2005.

Het *interview* vond plaats na de beleids- en dossiertoets en bestond uit vragen naar aanleiding van deze toetsen en vragen naar de feitelijke gang van zaken bij matching

Rapportage

De inspectie heeft in dit rapport de bevindingen van haar onderzoek gerangschikt aan de hand van de verwachtingen in het toetsingskader, de onderzoeksvragen beantwoord en aanbevelingen gedaan. De inspectie heeft aan de vergunninghouders gevraagd of het conceptrapport volgens hen feitelijk onjuistheden bevatte. Vervolgens heeft de inspectie het rapport vastgesteld. Het rapport is aangeboden aan het ministerie van Justitie.

Hoofdstuk 2 De resultaten van het onderzoek en de conclusies

Inleiding

De Inspectie jeugdzorg heeft van de Stichting Kind en Toekomst het volgende beleidsdocument onderzocht: de Aanvraag Verlenging Vergunning van 21 februari jl. met bijbehorende beantwoording van vragen conform het protocol.

Stichting Kind en Toekomst bemiddelt in 9 landen. De inspectie heeft in het onderzoek 9 dossiers van de stichting onderzocht: 6 dossiers van kinderen uit China, waarvan 3 “special need” kinderen en 3 regulier, en 3 dossiers van kinderen uit Polen. De Polen dossiers betreffen respectievelijk 1, 2 of 3 te adopteren kinderen per gezin. Het betreft steeds afgeronde dossiers uit de periode juni 2004-juni 2005.

De inspectie is afgeweken van het voornemen dossiers uit Rusland en Pakistan te onderzoeken. Kind en Toekomst heeft de aanvraag voor verlenging van de vergunning voor Pakistan bevroren vanwege de toenemende islamisering: zelfs kinderen uit christelijke tehuizen moeten in islamitische gezinnen geplaatst worden. Onderzoek van dossiers uit Rusland heeft geen zin omdat in de onderzoeksperiode geen enkel voorstel vanuit dat land is binnengekomen. De meeste kinderen komen uit China: 300 per jaar waarvan ongeveer 35 “special need” kinderen. Polen is het tweede land met ruim 20 kinderen per jaar. De aantallen kinderen uit de andere landen is zeer gering.

Op 22 augustus 2005 heeft de Inspectie het onderzoek bij de Stichting Kind en Toekomst uitgevoerd. Het gesprek heeft plaatsgevonden met de directeur en de assistent manager. De Inspectie ontmoette een plezierige sfeer en openheid ten aanzien van het onderzoek en de vragen. De stichting heeft aangegeven de teruggekoppelde dossierbevindingen te herkennen.

De resultaten van het onderzoek zijn hieronder gerelateerd aan de verwachtingen die de inspectie in het toetsingskader heeft geformuleerd.

Het belang van het kind

Verwachtingen van de Inspectie

ten aanzien van de invulling van het belang van het kind en wat nodig is voor de matching.

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. welke invulling de vergunninghouder geeft aan 'het belang van het kind';
2. welke informatie de vergunninghouder nodig heeft om te bepalen welke aspirant adoptiefouders de juiste zijn voor het kind;
3. op welke wijze de vergunninghouder de gegevens van het kind en de aspirant ouders combineert;
4. in welke gevallen een match niet in het belang van het kind is;
5. in welke gevallen er twijfel is of een match in het belang van het kind is.

De inspectie verwacht in de *dossiers* informatie aan te treffen:

1. over het kind en de aspirant ouders;
 - omtrent identiteit, karakter, aanleg en persoonlijke achtergronden, gezinssituatie, medisch verleden, sociaal milieu en levensomstandigheden;
2. Afwegingen waaruit duidelijk blijkt hoe deze gegevens met elkaar zijn gecombineerd en zijn gewogen;
3. Een conclusie die logisch volgt uit deze afwegingen omtrent de mate waarin kind en ouders matchen.

Bevindingen beleid

In het beleidsdocument (opgenomen in de bijlage bij de brief aanvraag vergunning aan het ministerie van Justitie) van Kind en Toekomst staat niet expliciet omschreven welke invulling de stichting geeft aan het belang van het kind. Beschreven is dat medische en sociale rapportages voor Kind en Toekomst belangrijke aanknopingspunten vormen om tot verantwoorde plaatsing te kunnen komen. Bij onvoldoende informatie hierover vraagt de stichting aanvullende informatie op bij de relevante instanties/ personen. Kind en Toekomst geeft in haar beleid aan dat indien zij de matching verzorgt, ze "uiteraard alle beschikbare gegevens van aspirant adoptiefouders en het te plaatsen kind" gebruikt. De matching van "special need" kinderen uit China doet Kind en Toekomst zelf. Beschreven is dat de aard van de handicap en de verlangde draagkracht hiervoor van de aspirant adoptiefouders een belangrijke rol spelen. De matching voor Poolse kinderen, vaak met een ontwikkelingsachterstand, gebeurt in overleg met de Poolse autoriteiten. Door persoonlijke contacten met de aspirant adoptiefouders (intakegesprek, indien nodig aanvullende gesprekken, telefonische contacten) en de inhoud van het gezinsrapport gecombineerd met jarenlange ervaring, hoopt de stichting tot een juist advies in matching te komen. Op welke wijze de stichting de gegevens van het kind en die van de aspirant adoptiefouders combineert, is niet vermeld. Dat geldt ook voor contra-indicaties voor matching.

In het beleid is vrij uitgebreid per land omschreven, onder andere in China, hoe aan het subsidiariteitsbeginsel invulling wordt gegeven. Indien de informatie over het kind onvoldoende gegevens bevat over de invulling van het subsidiariteitsbeginsel, stelt Kind en Toekomst hierover aanvullende vragen en wordt de plaatsing opgeschort tot het moment dat er plausibele antwoorden op de gestelde

vragen zijn verstrekt. Deze antwoorden dienen altijd schriftelijk te worden onderbouwd. Dit gebeurt in feite sporadisch, met uitzondering van Guatemala.

Bevindingen dossiers

In alle 9 onderzochte dossiers is informatie over de identiteit van het kind aanwezig en is het medisch rapport aangetroffen. Een als zodanig herkenbaar sociaal rapport is in geen van de dossiers aanwezig, al is in een paar dossiers (Polen) wel informatie over de sociale achtergrond c.q. de levensomstandigheden aangetroffen. De Chinese dossiers betreffen weliswaar allen een vondeling, echter ook de informatie over de omstandigheden in de vorige opvangsituatie(s) ontbreekt. Van alle Chinese kinderen is wel een groei-, ontwikkelingsrapport aanwezig. Ook over de Poolse kinderen is informatie over de ontwikkeling aangetroffen, in de vorm van een psychologisch rapport.

Over het karakter van het kind wordt in de dossiers nauwelijks geschreven.

In alle dossiers is informatie over de aspirant adoptiefouders aangetroffen in het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming. Informatie over het intakegesprek is aanwezig in de vorm van een belnotitie (een korte aantekening over de indrukken over het gesprek) en een formulier besproken gesprekspunten. Van een uitgebreid verslag van de intake is geen sprake. In de dossiers is een door ouders ondertekend matchingsformulier aangetroffen waarin hun wensen met betrekking tot het op te nemen adoptief kind vermeld staan.

Drie dossiers van China (de “special need” kinderen) bevatten een inschatting welke kindkenmerken passen bij de mogelijkheden van de aspirant-ouders. Dit betreft de medische problemen van het kind (2x) en het geslacht respectievelijk de leeftijd (beide 1x). De gegevens van kind en aspirant adoptiefouders zijn gecombineerd en een “letter of intent to adopt a special need child”, dat tevens een “treatment and rehabilitation plan” behelst, is aanwezig. In dit plan staat vermeld wat de ouders (laten) doen aan de medische problemen van het kind. Een conclusie van deze min of meer expliciete afweging is vermeld in de beide dossiers: ouders zijn goed geïnformeerd en weten wat hen te wachten staat. In één dossier van Polen blijkt dat het land van herkomst verlangt van de aspirant adoptiefouders dat zij zich akkoord verklaren met contacten tussen het kind en zijn broers/ zussen in Italië. De andere dossiers van China en Polen bevatten geen expliciete inschattingen en afwegingen waaruit blijkt hoe de gegevens van kind en ouders met elkaar zijn gecombineerd en bevatten geen conclusie over de mate waarin ouders en kind matchen.

Bevindingen interview n.a.v. beleids- en dossiertoets

In het gesprek heeft Kind en Toekomst toegelicht wat het belang van het kind volgens de stichting inhoudt. Belang van het kind is een abstract begrip, is ook iedere keer weer anders. Belangrijk vindt Kind en Toekomst dat het kind een plek heeft waar het zich optimaal kan ontwikkelen; het kind moet kansen aangeboden krijgen. Na een aantal jaren moet geconstateerd kunnen worden dat dit een goede match is geweest voor het kind. Kind en Toekomst is er trots op dat ze relatief weinig uithuisplaatsingen

meemaken. Soms is er geen geschikt echtpaar voor het kind en stuurt Kind en Toekomst in het belang van het kind het voorstel terug of houdt ze het enige tijd aan.

Wat Polen betreft gebeurt de matching in overleg met de Poolse instanties. China doet, met uitzondering van de 'special need' kinderen, de matching zelf. Vooral feitelijke gegevens lijken daar een rol te spelen: leeftijd, gezondheid, inkomen. Verder: gewoon "van de stapel". De beslissing ligt in China. Deze matching doet Kind en Toekomst op basis van het raadsrapport en eigen indruk uit onder andere het intakegesprek. Bijvoorbeeld, wanneer aspirant adoptiefouders steeds weer dezelfde vragen stellen over de handicap, kan dit aanleiding zijn om extra aandacht te besteden aan de achterliggende redenen. Het intakegesprek duurt 1 uur tot 1 uur en 45 minuten en verloopt volgens een vast protocol. Hierbij is vooral sprake van veel informatie verstrekken. In een checklist wordt aangestreept welke onderwerpen besproken zijn. Er is geen uitgebreide verslaglegging. Indrukken over het gesprek staan op de belnotitie (het 'belblaadje'). Bij verschillen tussen het raadsrapport en de informatie die de aspirant adoptiefouders op het matchingsformulier hebben gezet, besteedt Kind en Toekomst daar expliciet aandacht aan in het intakegesprek en legt ze dit vast op het belblaadje.

Het raadsrapport, de wensen van de aspirant adoptief ouders en de inschatting van Kind en Toekomst van mogelijkheden en bij elkaar passen, spelen een rol bij de matching. Wat Kind en Toekomst verder aan informatie verzamelt over aspirant adoptief ouders hangt ook enigszins af van wat zij zelf kwijt willen. Serieuze mensen van de 'zwarte kousen' kerk en een heel extravert vrolijk kind is een voorbeeld van een slechte match. Maar, er zit altijd een persoonlijk, subjectief element in de beoordeling van de informatie. Wanneer Kind en Toekomst aspirant adoptiefouders echt ongeschikt vinden, gaat het rapport terug naar justitie. Het gaat dan bijvoorbeeld om het verzwijgen van een nierdialyse of een melding over seksueel misbruik door een van de aspirant adoptiefouders van een familielid. Het kan zelfs gebeuren dat een nieuw onderzoek door de Raad na melding over seksueel misbruik bij de stichting toch geen afwijzing door de Raad oplevert. Kind en Toekomst stopt dan met de betreffende aspirant adoptiefouders. Met de andere vergunninghouders vindt geen informatie-uitwisseling plaats over aspirant adoptiefouders. Met Justitie is de afspraak gemaakt dat argumenten van Kind en Toekomst voor afwijzing meegaan met de informatie naar de volgende vergunninghouder.

Bij de acceptatie van adoptief ouders spelen de eisen van het land van herkomst ook een rol. Zo is bijvoorbeeld psychiatrische problematiek een reden om mensen niet te accepteren.

In het interview geeft Kind en Toekomst aan dat zij over het adoptiefkind de volgende informatie verzamelt: medische rapportage en achtergrondrapportage. Opgemerkt wordt dat Polen verder is dan andere landen met psychologische en pedagogische rapportage. Van belang is het gegeven dat 85% van de kinderen in Nederland in het speciaal onderwijs terecht komt. Dit wordt meegenomen in de informatie aan en voorbereiding van aspirant adoptiefouders. China kijkt en rapporteert anders dan Polen, daar kent

men bijvoorbeeld het begrip ‘maatschappelijk werker’ niet. De rapportage van China is wel stukken beter dan het geweest is, bijvoorbeeld over de ontwikkeling van het kind.

Kind en Toekomst geeft aan zelf een voorstel wel eens af te wijzen als een plek niet goed benut kan worden, bijvoorbeeld omdat het kind te zwak is om van het gezin te kunnen profiteren. Gedacht wordt aan een situatie dat het kind dermate verstandelijk gehandicapt is, dat het in eigen land (taal) beter af is en in een instelling. Het is in het belang van het kind dat het moet kunnen profiteren van de situatie. Kind en Toekomst wijst meer voorstellen af uit Polen dan uit China.

Voor veel landen geldt dat Kind en Toekomst geen rol in de matching speelt en hooguit enkele vragen mag stellen. Als de stichting of de aspirant adoptiefouders het niet eens zijn met het voorstel, gaat dit terug. Men kan niet andere aspirant adoptiefouders voorstellen. Wanneer voor een “special need” kind geen geschikte ouders zijn gevonden, vraagt Kind en Toekomst eventueel later bij het beschikbaar zijn van een geschikt gezin of men nog op zoek is voor dit kind.

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Kind en Toekomst benoemt in haar beleid niet wat zij verstaat onder het belang van het kind. In het interview geeft Kind en Toekomst aan dat het in het belang van het kind is dat het een plek heeft waar het zich optimaal kan ontwikkelen; het kind moet kansen aangeboden krijgen. In algemene zin wordt in het beleid wel enige invulling gegeven aan het belang van het kind bij een goede matching. Aangegeven wordt welk soort informatie de stichting nodig heeft voor het combineren van kind en ouders. Hierbij wordt enige aandacht aan “special need” kinderen besteed.

De dossiers voldoen gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Er is altijd informatie over de aspirant adoptiefouders, zij het dat een uitgebreid verslag van het intakegesprek ontbreekt. Medische informatie over het kind en een ontwikkelings- respectievelijk een psychologisch rapport zijn aanwezig. Informatie over de sociale achtergrond, inclusief de omstandigheden in het opvanghuis in het land van herkomst, is summier. Afwegingen in het kader van de matching staan alleen in de “special need” kinderen dossiers⁶. In ieder dossier is medische informatie over het kind aangetroffen. Dit komt overeen met wat de inspectie in het beleid van Kind en Toekomst heeft aangetroffen. Voor de “special need” kinderen zijn zowel de aard van de handicap als de mogelijkheden van de aspirant adoptiefouders vermeld.

⁶ In reactie op het conceptrapport geeft Kind en Toekomst aan dat de afwegingen ook bij Polen op schrift staan, echter niet in het dossier. In de toekomst zal deze informatie in het dossier gevoegd worden.

Nader onderzoek

Verwachtingen inspectie over nader onderzoek

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat er schriftelijke criteria zijn die aangeven in welke gevallen de vergunninghouder onderzoek nodig vindt;
2. dat de vergunninghouder een lijst heeft van adviseurs in Nederland en in het buitenland, waarop is aangegeven op welk gebied en op grond waarvan de adviseurs deskundig zijn.

In die gevallen waarin de vergunninghouder onderzoek nodig vond, verwacht de inspectie in de *dossiers* terug te vinden:

1. dat onderzoek is verricht;
2. op verzoek van de vergunninghouder door een deskundige;
3. wat daarvan het resultaat is: eindoordeel;
4. wat daarmee gedaan is.

Bevindingen beleid

In het beleidsdocument (opgenomen in de bijlage bij de brief aanvraag vergunning aan het ministerie van Justitie) zijn geen criteria aangetroffen in welke gevallen nader onderzoek nodig is. Kind en Toekomst heeft geen lijst van adviseurs in Nederland en buitenland. Wel wordt melding gemaakt van het opvragen van aanvullende informatie bij de relevante instanties/ personen. Deze worden niet nader gespecificeerd. Ook wordt vermeld dat de stichting met regelmaat een kind laat bezoeken en observeren door een plaatselijke vertegenwoordiger van de stichting in het land van herkomst als er onvoldoende inzicht is over de ontwikkeling van een kind. Indien nodig laat de stichting aanvullende psychologische testen uitvoeren. De betreffende instanties, waar de stichting mee samenwerkt, werken vrijwel altijd actief mee.

Bevindingen dossiers

Uit de onderzochte dossiers van de “special need” kinderen blijkt dat de aspirant adoptiefouders zelf actief informatie inwinnen bij een of meerdere artsen in Nederland over de handicap(s) van het kind. In de andere dossiers is niet zichtbaar dat er nader onderzoek heeft plaatsgevonden cq advies is gevraagd aan deskundigen.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

Kind en Toekomst geeft aan dat zij aanvullend onderzoek doet naar de aspirant adoptiefouders: wanneer aspirant adoptiefouders een dubbele plaatsing willen en het raadsrapport er niet over spreekt, wanneer sprake is van een wens voor “tussen” of “boven” plaatsingen (leeftijd kind in relatie tot leeftijd van de eigen kinderen) en wanneer de omstandigheden zijn veranderd, bijvoorbeeld bij het overlijden van een kind van de aspirant adoptiefouders.

De stichting geeft aan dat in de dossiers meestal niet zichtbaar is wanneer aanvullende informatie moet worden ingewonnen. Men werkt met memoblaadjes: zodra de gevraagde informatie verkregen is, wordt het memoblaadje verwijderd.

Het gezinsrapport en een eventuele korte toelichting van Kind en Toekomst gaan naar het land van herkomst. Het land van herkomst bepaalt of de informatie voldoende is. Soms vraagt het land van herkomst om aanvullende informatie, bijvoorbeeld omdat men vindt dat de informatie niet actueel is. Van de Verenigde Staten bijvoorbeeld mag bij deelbemiddeling de raadsrapportage niet ouder dan een jaar zijn (bij deelbemiddeling checkt Kind en Toekomst de contactpersoon van de aspirant adoptiefouders en de matching).

Kind en Toekomst stelt eisen aan de informatie over het kind: de medische rapportage moet volledig zijn en er moet informatie zijn over of het kind zich ontwikkelt conform de leeftijd. Informatie is nodig die een ontwikkelingslijn duidelijk maakt. Bijvoorbeeld: bij een ontwikkelingsachterstand moet een reden hiervoor of achtergrond informatie hierover zijn aangegeven. Of: de informatie moet recent zijn en bijvoorbeeld een antwoord geven op de vraag of stimulering helpt. Op basis van de ervaringen van Kind en Toekomst geeft zij aspirant adoptiefouders de tip zelf verder navraag te doen in Nederland. Om de betrouwbaarheid van de informatie te vergelijken met de informatie die Kind en Toekomst reeds eerder ontving, bezoekt de contactpersoon in Polen alle kinderen. De contactpersoon observeert, rapporteert, maakt foto's. Daarbij komt het zowel voor dat het oordeel van de contactpersoon positiever is over de situatie of mogelijkheden van het kind dan op grond van de rapportage van Polen verwacht mag worden, als negatiever. Bij twijfel van de contactpersoon wordt een second opinion gevraagd, bijvoorbeeld aan een andere Poolse arts dan die de medische informatie heeft verstrekt. Omdat de kinderen uit veel verschillende tehuizen komen, heeft Kind en Toekomst geen vaste lijst van deskundigen/ adviseurs in het buitenland. Dat geldt ook voor Nederland. In het bestuur van Kind en Toekomst zit een arts die een lijst heeft van verschillende disciplines. Bij een ziekte of handicap kan een specialist hier zorgen dat je de juiste vragen in het buitenland stelt. Kind en Toekomst verwacht van aspirant adoptiefouders dat zij ook zelf informatie inwinnen (onafhankelijk van Kind en Toekomst). Dit om iedere schijn van dwang of beïnvloeding door Kind en Toekomst te vermijden.

In haar reactie op het conceptrapport geeft Kind en Toekomst aan dat zij dit als eis stelt bij alle ouders die een kind adopteren met special needs. Om die reden krijgen de ouders die een kind uit Polen adopteren eerst een geschoond rapport waarover zij overleg kunnen hebben met deskundigen die zij zelf uitkiezen, onafhankelijk van de stichting.

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Kind en Toekomst heeft in beleid vastgelegd dat aanvullende informatie over het kind wordt ingewonnen bij onvoldoende inzicht in de ontwikkeling van het kind. Om te bepalen wanneer extra informatie noodzakelijk is over de aspirant adoptiefouders zijn geen expliciete criteria vastgelegd.

Omdat niet duidelijk is in welke dossiers Kind en Toekomst nader onderzoek nodig heeft gevonden, kan de inspectie geen conclusie trekken over de vraag of de dossiers voldoen aan wat de inspectie volgens de regelgeving zou verwachten.

- In de special need dossiers blijkt duidelijk dat nadere informatie over de handicap van het betreffende kind is ingewonnen door de aspirant adoptiefouders. Dit komt overeen met de werkwijze van Kind en Toekomst, zoals in het interview is meegedeeld.

Het proces van matching

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het proces van matching

Kwaliteit en betrouwbaarheid van de medisch sociale rapportage en geboorte akte

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. welke eisen de vergunninghouder stelt aan de deskundigheid van de opsteller van de medisch-sociale rapportage;
2. welke informatie de vergunninghouder nodig heeft uit de medisch-sociale rapportage, om te bepalen of het kind in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie
3. hoe de vergunninghouder de betrouwbaarheid van de geboorte-akte en de juistheid van de daarin vermelde geboortegegevens onderzoekt.

Bevindingen beleid

In het beleidsdocument (opgenomen in de bijlage bij de brief aanvraag vergunning aan het ministerie van Justitie) worden geen eisen gesteld aan de deskundigheid van de opsteller van de medische en sociale rapportage. In het beleid is beschreven dat Kind en Toekomst informatie nodig heeft over de ontwikkeling van het kind en bij “special need” kinderen over de handicap.

Wat de geboorteaktes betreft: in het beleid geeft Kind en Toekomst aan dat bij een vondelingenstatus een medicus altijd een geboortedatum vaststelt. Dit gebeurt in eerste instantie door lichamelijk onderzoek. Daarnaast speelt de psychische ontwikkeling een rol en soms ook uitkomsten van researchewerk door politiebeambten. Als er geen geboorteakte is opgemaakt, wordt nagegaan waarom niet en alsnog hiervoor gezorgd. Of en hoe verder de betrouwbaarheid van de geboorteakte staat niet in de beleidsstukken.

Bevindingen dossiers

Het geboortebewijs is in 8 dossiers aangetroffen. Ook is in bijna alle dossiers een verlatingscertificaat aanwezig. Informatie over de identiteit van het kind is, zoals ook in paragraaf 1 is beschreven, in alle dossiers aanwezig. Een verklaring van de autoriteiten vooraf dat het kind in aanmerking komt voor adoptie is in geen van de 9 dossiers gevonden. Medische rapporten zijn aanwezig; als zodanig herkenbare sociale rapporten niet (zie voor verdere informatie hierover paragraaf/verwachting 1).

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het interview heeft de inspectie hierover geen vragen gesteld.

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Kind en Toekomst noemt in haar beleid geen expliciete eisen aan de deskundigheid van de opsteller van de medische en sociale informatie. In het interview geeft men aan dat Polen goed is in psychologische en pedagogische rapportage en dat China beter dan vroeger rapporteert, onder andere over de ontwikkeling van het kind.
- Kind en Toekomst heeft in haar beleid gedeeltelijk omschreven hoe de informatie over het kind in de geboorteakte wordt vastgesteld door het land van herkomst. Hoe ze de betrouwbaarheid hiervan onderzoekt is niet vermeld.

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het proces van matching

Deskundigheid medewerkers matching

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat de beslissing tot matching wordt genomen door een team;
2. dat dit team minimaal is samengesteld uit personen die inhoudelijk deskundig zijn op het gebied van adoptie en onafhankelijk;
3. een beschrijving hoe door de vergunninghouder de kwaliteitsnormen worden gehanteerd (o.a. ISO) m.b.t. de opleiding en ervaring van teamleden die verantwoordelijk zijn voor de matching.
4. hoe gezamenlijke verantwoordelijkheid m.b.t. matching wordt gedeeld door de vergunninghouders met de betrokkenen in het land van herkomst;
5. wie welke informatie aanlevert en hoe men daarover overlegt.

Bevindingen beleid

In de brief aanvraag verlenging vergunning vermeldt de stichting dat zij een actueel ISO 9001 certificaat heeft. In de bijlage bij deze brief is beschreven dat Kind en Toekomst tien medewerkers in dienst heeft, waarvan vier maatschappelijk werkers zijn. Welke eisen Kind en Toekomst stelt aan de competenties van de medewerkers inzake met name matching is niet specifiek in het beleid beschreven. Ook wordt niet beschreven dat de beslissing tot matching door een team wordt genomen. Informatie over welke rol Kind en Toekomst in de verschillende landen bij de matching speelt is voor verschillende landen in algemene zin aangegeven: toewijzing (vrijwel alle landen), matching door Kind en Toekomst (China, bij alleen “special need” kinderen) of matching in overleg met land van herkomst (Polen). Welke informatie wordt aangeleverd is wel beschreven, namelijk medische en sociale rapportage (eerder beschreven in dit hoofdstuk). Hoe men daarover overlegt is niet in het beleid vastgelegd.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het interview deelt Kind en Toekomst mee dat altijd beroepsmensen de matching doen. Deze hebben een maatschappelijk werk opleiding en – ervaring en ervaring met adoptie. Ook hebben zij inzicht in de ontwikkeling van het kind. Eén persoon kijkt ernaar, zonodig vindt intercollegiale toetsing plaats. In Polen

werken de adoptiebureaus met commissies van 12 personen van verschillende disciplines: artsen, psychologen, pedagogen, therapeuten, juristen. Er wordt heel gedegen gewerkt, men houdt dossierbesprekingen eens per 14 dagen. De matching gebeurt in overleg tussen Nederland en Polen, maar Polen beslist. De “special need” kinderen uit China worden gematcht door Kind en Toekomst. De andere kinderen uit China matcht China zelf. Ook daar zijn in het adoptiecentrum alle disciplines vertegenwoordigd, die bij elkaar komen voor moeilijke, bijzondere, gevallen. Bij de reguliere gevallen wordt gekeken of het kind past bij de wensen van de aspirant adoptiefouders. Als dat het geval is, neemt men de bovenste van de stapel.

Kind en Toekomst stelt eisen aan de contactpersonen in het land van herkomst: goed ingevoerd, kennis van kinderen en van hun ontwikkeling hebben. De contactpersonen in Polen en China werken alleen voor Kind en Toekomst. De contactpersoon in Polen is niet in dienst van Kind en Toekomst; zij krijgt een onkostenvergoeding. Zij is sociologe, zelf adoptiefouder, en werkt al 20 jaar met de verschillende tehuizen. Naast deze contactpersoon zijn er nog twee personen die aspirant adoptiefouders op de reis naar Polen begeleiden. In China zijn meer contactpersonen werkzaam voor Kind en Toekomst. Eén ervan stuurt de anderen aan. Deze moet een kwalificatie van de CCAA hebben en wordt officieel (onbetaald) aangesteld bij het ministerie van Justitie in China. Kind en Toekomst betaalt de onkostenvergoeding. Het Chinese ministerie van Justitie stelt eisen aan alle contactpersonen.

Kind en Toekomst geeft aan dat kennis van de Nederlandse samenleving geen eis is voor degene die matcht in het land van herkomst, maar dat het wel handig is. Bijvoorbeeld uitleggen aan Polen dat een aspirant adoptiefouder die suikerziekte heeft daaraan niet binnen een jaar zal overlijden. Of: dat je in Nederland als je geen werk hebt, een uitkering ontvangt.

Contactpersonen worden voor de reünies uitgenodigd en blijven dan een aantal weken hier.

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Kind en Toekomst heeft in haar beleid aangegeven dat zij met maatschappelijk werkers werkt. Specifieke eisen aan de medewerkers met betrekking tot matching zijn niet in het beleid opgenomen.
- De inbreng van Kind en Toekomst bij de matching gebeurt door één persoon, zo nodig na intercollegiale toetsing en in overleg met een team in het zendende land.

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het proces van matching

Nadere eisen op basis van ISS richtlijnen

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat de vergunninghouder onderschrijft dat de matching
 - nooit mag worden overgelaten aan de oorspronkelijke familie, tenzij bij uitzondering,
 - niet uitsluitend mag worden overgelaten aan de verantwoordelijken van de opvanginstelling, de beschermer of de voogd van het kind,
 - nooit alleen mag worden overgelaten aan de aspirantouders door een kind uit te kiezen in het land van herkomst of via internet.
2. op welke wijze de vergunninghouder vaststelt dat aan de genoemde eisen is voldaan;
3. dat matching in het land van herkomst van het kind plaatsvindt door een bevoegde dienst op het vlak van kindbescherming
4. dat er een uitwisseling van informatie was/is tussen de vergunninghouder en de professionals uit het land van herkomst;
5. Wanneer deze uitwisseling niet mogelijk was, een beschrijving van de reden waarom niet.

Bevindingen beleid

In het beleidsdocument (opgenomen in de bijlage bij de brief aanvraag vergunning aan het ministerie van Justitie) is beschreven dat Kind en Toekomst voor wat China betreft samenwerkt met de CCAA in Beijing en voor wat Polen betreft met drie adoptieorganisaties in Warschau: de Katolicki Osrodek Adopcyjno Opiekunczy, de Krajowy Osrodek Adopcyjno Opiekunczy en de Publiczny Osrodek Adopcyjno Opiekunczy. Verder is er met betrekking tot bovenstaande ISS richtlijnen geen vastgesteld beleid aangetroffen.

Bevindingen dossiers

Uit de dossiers blijkt de betrokkenheid van de bevoegde instanties uit de formele stukken. De ISS richtlijnen verbieden de inbreng van een aantal specifiek genoemde personen in het adoptieproces. In de door de inspectie onderzochte dossiers is geen sprake geweest van deze inbreng bij de matching. Uit de dossiers blijkt dat er over en weer informatie is verstrekt. Soms blijkt daarbij de informatie van de contactpersoon over de kinderen.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

Kind en Toekomst deelt mee dat informatie over het kind wordt verstrekt door het land van herkomst (eventueel aangevuld door de contactpersonen) en over de aspirant adoptief ouders door Kind en Toekomst. De matching gebeurt door of onder toezicht van een bevoegde dienst.

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- De matching vindt plaats door of onder toezicht van bevoegde diensten op het vlak van de kindbescherming.
- Er is niet geformuleerd wiens inbreng bij matching verboden is.

De dossiers voldoen grotendeels aan wat de inspectie verwacht.

- De door ISS genoemde verboden inbreng bij matching – hoewel nergens in het beleid vastgelegd vindt niet plaats.
- De matching gebeurt door of onder toezicht van een bevoegde dienst op het vlak van de kindbescherming.
- Er is sprake van informatieverstrekking over en weer.

Het voorstel aan de aspirant adoptiefouders

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het voorstel aan aspirant adoptief ouders

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat het voorstel ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het gekozen adoptiegezin;
2. dat dit gebeurt door een van de medewerkers van de vergunninghouder.

De inspectie verwacht in de *dossiers* stukken aan te treffen waaruit blijkt:

1. wat het voorstel is aan het gekozen adoptiegezin;
2. het resultaat van de bespreking.

Bevindingen beleid

In het beleid van Kind en Toekomst, zoals het is verwoord in de brief aanvraag verlenging vergunning aan het ministerie van Justitie, heeft de inspectie niet aangetroffen dat het voorstel ter goedkeuring aan het gekozen adoptiegezin wordt voorgelegd⁷.

Bevindingen dossiers

In alle onderzochte dossiers is ondermeer uit de belnotities gebleken dat het voorstel door Kind en Toekomst aan de aspirant adoptiefouders is gedaan. Uit de China dossiers komt daarnaast naar voren dat meestal een prevoorstel van China ("Letter of Seeking Confirmation") en een uitnodigingsbrief aan de aspirant adoptiefouders ("Notice of coming to China for adoption"), als definitief voorstel op te vatten, in de dossiers aanwezig is. Behalve uit de belnotitie blijkt het voorstel uit de Polen dossiers uit de notitie op de checklist: "voorstel aan echtpaar" met vermelding van datum. Uit de belnotitie blijkt de reactie van de aspirant adoptiefouders, vaak in de zin van "Helemaal blij" of "Zijn er helemaal content mee". Soms is een reactie van de aspirant adoptiefouders op het prevoorstel van China aangetroffen: "We will accept". Ook de Polen dossiers laten, wat het resultaat betreft, zien dat ouders akkoord gaan met het voorstel. Eenmaal blijkt dat in eerste instantie de aspirant adoptiefouders niet akkoord gingen, maar later het kind geheel accepteren. Ook is eenmaal achteraf gebleken dat ouders een eerder voorstel hebben afgewezen.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

⁷ In haar reactie op het conceptrapport heeft Kind en Toekomst aangegeven hoe de procedure inclusief het voorstel verloopt. De inspectie heeft voor dit onderzoek alle beleidsstukken bestudeerd die Kind en Toekomst ter verantwoording aan het ministerie van Justitie heeft gezonden. Het kwaliteitshandboek was niet bij deze stukken gevoegd. Om die reden doet de inspectie in dit onderzoek geen uitspraken over het kwaliteitshandboek.

In het interview heeft de inspectie geen vragen over dit item gesteld. Wel heeft ze de vraag “Wat is een goede matching, wat moet het resultaat hiervan zijn?” gesteld. Kind en Toekomst deelt mee het heel belangrijk te vinden dat ouders er “stralend blij” mee moeten zijn. Je moet niet hoeven forceren. Het moet uitpakken zoals beoogd: is het kind gegeven wat het nodig had ? Dit kun je pas achteraf bekijken. Indicator voor een goede match is ook het geringe aantal uithuisplaatsingen. De evaluatie na 3 maanden levert informatie op. Bij Polen is het inmiddels mogelijk om na 10 jaar terug te kijken via een enquête. Ook de jaarlijkse reünie levert informatie op die betrokken kan worden bij de verbetering van de matching. De matching start eigenlijk al bij de intake en is voor Kind en Toekomst afgerond als de aspirant adoptiefouders het kind ontmoeten en dan nog net zo blij zijn. Wanneer ouders niet blij zijn met het kind, als het tegenvalt, zal het kind dat altijd merken. Daarom moet je bij “special need” kinderen de handicap eerder te zwaar aanzetten dan te licht. De duur van de matching is maximaal anderhalf jaar. Vaak is de termijn korter (Polen), zelfs veel korter (China).

Conclusie:

Het beleid van Kind en Toekomst voldoet niet aan wat de inspectie verwacht:

- Kind en Toekomst heeft niet vastgelegd dat het voorstel ter goedkeuring aan de aspirant adoptiefouders wordt voorgelegd⁸.

De dossiers voldoen aan wat de inspectie volgens de regelgeving zou verwachten:

- Uit de stukken blijkt het voorstel aan de aspirant adoptiefouders en het resultaat daarvan.

Aanvullende informatie van stichting Kind en Toekomst in het interview

Evaluatie en klachten

Stichting Kind en Toekomst heeft aangegeven dat er natuurlijk wel klachten zijn over de stichting. Vaak handelt de stichting zelf de klachten af, soms worden ze voorgelegd aan de klachtencommissie. Over te gemakkelijke bemiddeling van kinderen met ernstige problematiek, waarover in het evaluatieonderzoek van Van Montfoort wordt geschreven, gaan de klachten nooit.

⁸ Zie voetnoot 7.

Hoofdstuk 3 Beantwoorden van de onderzoeksvragen en conclusie

In Hoofdstuk 3 geeft de inspectie antwoord op de onderzoeksvragen met behulp van de bevindingen zoals verwoord in hoofdstuk 2. Onderstaand wordt dit per deelvraag beschreven.

Wat is de werkwijze van Kind en Toekomst bij de matching van adoptiekind en aspirant adoptiefouders? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door Kind en Toekomst?

Inwinnen informatie

Weet Kind en Toekomst welke informatie zij nodig heeft om te matchen en verzamelt zij deze?

In algemene zin wordt aangegeven welk soort informatie de stichting nodig heeft voor het combineren van kind en ouders. Hierbij wordt enige aandacht aan “special need” kinderen besteed. In het beleid is niet inhoudelijk omschreven welke informatie voor Kind en Toekomst voldoende is, maar in het interview geeft Kind en Toekomst aan welke (nadere) informatie nodig is. In het beleid is omschreven langs welke weg zij aan deze informatie komt. Uit de dossiers blijkt in ieder geval steeds de medische informatie en de informatie over de ontwikkeling van de kinderen. In weinig dossiers blijkt informatie over de sociale achtergrond c.q. de levensomstandigheden in het opvanghuis.

In de dossiers van de “special need” kinderen is zichtbaar dat er nader onderzoek heeft plaatsgevonden c.q. advies is gevraagd aan deskundigen door de aspirant ouders.

Controleren van de informatie

Hoe weet Kind en Toekomst of de ingewonnen informatie volledig is en klopt, en hoe controleert zij de informatie? Hoe gaat Kind en Toekomst om met de situatie wanneer blijkt dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is?

Kind en Toekomst wil medische rapportage en achtergrondrapportage over het kind. Wanneer deze onvolledig zijn, vraagt zij aanvullende informatie op. Ze heeft de ervaring dat Polen ver is met psychologische en pedagogische rapportage en dat de rapportage van China veel beter is dan vroeger, bijvoorbeeld over de ontwikkeling van het kind. Uit de dossiers blijkt niet dat aanvullende rapportage over de achtergronden/ leefomstandigheden in de opvangsituatie in het land van herkomst is opgevraagd.

Controle op de verstrekte informatie oefent Kind en Toekomst uit via haar contactpersonen.

Tegen elkaar afzetten van informatie

over kind en ouders: hoe wordt gematcht, hoe komt Kind en Toekomst tot een keuze?

Kind en Toekomst heeft inbreng bij matching in special needszaken in China en bij zaken uit Polen in overleg met dit land. Op welke wijze de stichting de gegevens van het kind en die van de aspirant adoptiefouders combineert, heeft ze niet in haar beleid vermeld. Wel heeft zij vastgelegd welke soort informatie en welke informatiebronnen zij gebruikt om tot een juist advies in matching te komen.

Evaluatie

Is er een evaluatie van de matching en hoe worden de resultaten van de evaluatie gebruikt ter controle en bij eventuele bijsturing van het matchingsproces?

Kind en Toekomst heeft met alle adoptiefouders een evaluatiegesprek na 3 maanden. Over de bemiddeling vanuit Polen gaat de stichting, na 10 jaar ervaring in het land, evalueren via een enquête. Vragen als “Klopt het beeld over het kind?” en “Klopt het dat zoveel kinderen uit Polen naar het speciaal onderwijs gaan?” spelen, naast vragen over het matchen, een rol. Ook informatie uit de jaarlijkse reünie wordt gebruikt voor de verbetering van de matching.

Het belang van het kind bij matching

Hoe vult Kind en Toekomst het belang van het kind bij matching in?

In het gesprek heeft Kind en Toekomst toegelicht wat het belang van het kind volgens de stichting inhoudt. Belang van het kind is een abstract begrip, is ook iedere keer weer anders. Belangrijk vindt Kind en Toekomst dat het kind een plek heeft waar het zich optimaal kan ontwikkelen; het kind moet kansen aangeboden krijgen.

In het algemeen vult Kind en Toekomst dit in door informatie van de aspirant adoptiefouders te controleren, zonodig aan te vullen en deze zo goed mogelijk te informeren over wat hen te wachten staat. En door informatie over het kind aan te vullen door onder andere de contactpersonen van de stichting. Bij bijzondere zaken door extra intakegesprekken met aspirant adoptiefouders die speciale wensen hebben, zoals een ouder kind, meer kinderen of een kind met special needs. Daarbij zijn de wensen van de aspirant adoptiefouders van belang, maar ook of Kind en Toekomst van mening is dat zij goed zullen omgaan met het kind, omdat zij begrijpen wat hen te wachten staat en de problemen aankunnen.

In het belang van het kind heeft Kind en Toekomst in het verleden wel eens voorstellen afgewezen, omdat het voor het kind beter was om niet in een ander land geadopteerd te worden.

Doet de Stichting Kind en Toekomst bij matching wat zij zegt dat zij doet?

Het beleid van Kind en Toekomst is vrij algemeen geformuleerd. Er staan weinig inhoudelijke eisen en criteria op schrift om tot een afgewogen keuze te komen. Wel heeft Kind en Toekomst beschreven via welke informatie(bronnen) zij tot besluiten komt. De werkwijze van Kind en Toekomst is door het werken

met losse memoblaadjes, die na afhandeling worden weggegooid, niet steeds inzichtelijk, maar in grote lijnen doet Kind en Toekomst wat zij in haar beleid zegt te doen.

Eindconclusie

Stichting Kind en Toekomst houdt zich in grote lijnen aan haar eigen beleid. Het beleid en de praktijk bij Kind en Toekomst voldoen gedeeltelijk aan wat de inspectie op grond van wet- en regelgeving had verwacht aan te treffen, maar er is sprake van algemeen geformuleerd beleid dat weinig inhoudelijke invulling heeft gekregen. De inspectie verwacht dat de vergunninghouders een concrete inhoudelijke invulling geeft aan de eisen die worden gesteld in wet en regelgeving. De praktijk is gebaat bij transparantie. Vage algemene regels kunnen gemakkelijk leiden tot een ad hoc aanpak met het risico van willekeur.

Met betrekking tot de vraag in hoeverre Stichting Kind en Toekomst nog niet voldoet, is de inspectie van oordeel dat dit met name op onderstaande punten niet volledig het geval is:

- het belang van het kind is niet omschreven;
- hoe een goede en optimale match van adoptief kind en aspirant adoptiefouders tot stand komt, is niet omschreven;
- er wordt niet expliciet gemaatcht c.q. er is weinig informatie over de afwegingen waarom deze ouders geschikt zijn voor dit kind; bij alle special need plaatsingen is dit wel het geval.
- de gevolgde werkwijze bij nader onderzoek is door het werken met memoblaadjes niet altijd zichtbaar;
- Kind en Toekomst werkt met maatschappelijk werkers maar formuleert in het beleid geen specifieke competenties waaraan de medewerkers moeten voldoen met betrekking tot matching en
- de besluitvorming geschiedt door individuele medewerkers.

Hoofdstuk 4 Aanbevelingen

De inspectie doet de volgende aanbevelingen aan Stichting Kind en Toekomst:

- Expliciteer en leg schriftelijk vast wat de visie is op het belang van het kind bij interlandelijke adoptie en hoe dit belang van het kind een rol speelt in de matching
- Expliciteer de criteria ten aanzien van de acceptatie van aspirant adoptiefouders en adoptiefkinderen en leg deze vast
- Expliciteer en leg vast welke informatie over het kind minimaal beschikbaar moet zijn
- Beschrijf de criteria waaraan een goede matching moet voldoen, zowel inhoudelijk als procedureel (denk hierbij ook aan de eisen mbt deskundigheid van de medewerkers en aan besluitvorming in teamverband) en maak inzichtelijk hoe de gegevens van kind en ouders met elkaar gecombineerd en gewogen worden.
- Leg vast hoe dit beleid geborgd wordt
- Maak de gevolgde werkwijze, inclusief de gemaakte afwegingen, in de dossiers zichtbaar.

Bijlage 1 Toetsingskader

Toetsingskader matching bij interlandelijke adoptie

Inleiding bij het Toetsingskader onderzoek matching bij interlandelijke adoptie

Het toetsingskader toezicht matching is gebaseerd op bepalingen uit:

- Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka).
- Het Haags Adoptie Verdrag.
- Het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die vergunning.
Dit protocol is gebaseerd op het eerder genoemde Haags Adoptie Verdrag.
- Richtlijnen ISS, t.b.v. een ethisch verantwoorde praktijk en maatschappelijk normen. De richtlijnen zijn o.a. gebaseerd op het internationale verdrag voor de rechten van het kind, maar hebben geen wettelijke status.
- Ethical Rules, Euradopt (hebben ook geen wettelijke status).

Toelichting

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 21) ligt ten grondslag aan het uitgangspunt dat adoptie in het belang van het kind moet zijn en dat dit principe leidend is. Het onderzoek richt zich op de wijze waarop de vergunninghouders de meest geschikte ouders bij het kind zoeken, dan wel hoe zij daarop toezien.

Van toepassing zijnde wet- en regelgeving

De Wet Opnemng Buitenlandse kinderen ter adoptie, verder Wobka

Het protocol werkwijze Bureau Centrale autoriteit, verder werkwijze genoemd, dat gebaseerd is op het Het Haags adoptie verdrag, HAV

Randvoorwaarden uit het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit

De Inspectie controleert bij de dossiertoets ook of aan een aantal randvoorwaarden uit het Protocol is voldaan. Zonder deze randvoorwaarden ontbreekt immers belangrijke informatie voor de matching. Deze voorwaarden betreffen concreet:

1. Het kind is adopteerbaar:
 - subsidiariteitsbeginsel is in land herkomst toegepast
 - geboorteakte is aanwezig

2. Aspirant adoptiefouders zijn geschikt:
 - Rapport Raad voor de Kinderbescherming
 - Beginseltoestemming

Het is de verantwoordelijkheid van de vergunninghouder om na te gaan of is voldaan aan bovenstaande voorwaarden, alvorens overgegaan wordt tot de daadwerkelijke matching van het adoptiekind met aspirant adoptiefouders.

Maatschappelijke normen

Richtlijnen International Social Service (ISS), die moeten zorgen voor een ethisch verantwoorde praktijk (1999). Deze richtlijnen hebben geen formele status, ze zijn tot stand gekomen door het uitwisselen van informatie tussen beroepsmensen uit de hele wereld. In paragraaf 3 zijn de richtlijnen met betrekking tot de matching beschreven. Het betreft steeds randvoorwaarden voor matching. Er worden geen inhoudelijke criteria gegeven. De Inspectie heeft een aantal van deze richtlijnen in onderhavig toetsingskader opgenomen.

Euradopt, een organisatie van Europese adoptie organisaties waar Wereldkinderen, Kind en Toekomst en Meiling lid van zijn, heeft in 1993 een aantal ethische regels waar interlandelijke adoptie aan dient te voldoen aanvaard. Deze regels komen in grote lijnen overeen met de richtlijnen van ISS.

Deze maatschappelijke normen zijn niet bindend voor alle vergunninghouders. Maar de inspectie is van mening dat zij belangrijke algemeen gedeelde noties beschrijven van matching. De inspectie wil in haar onderzoek beschrijven in hoeverre de praktijk bij de vergunninghouders gebruik maakt van deze normen.

1. Toetsingskader.

Hieronder staat schematisch weergegeven wat de inspectie verwacht aan te treffen in het beleid en de dossiers van de vergunninghouders op grond van de wettelijke eisen. Indien sprake is van een randvoorwaarde, is dit in het blokje waarin de eisen zijn omschreven aangegeven.

Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
<p>De vergunninghouder laat zonodig onderzoek verrichten door en vraagt advies aan deskundige personen of instellingen in Nederland of in de staat van herkomst van het buitenlandse kind.</p>	<p>Art. 17a lid 1, sub b, Wobka</p>	<p><i>Beleid:</i> In het beleid is omschreven:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Er zijn schriftelijke criteria die aangeven in welke gevallen de vergunninghouder onderzoek nodig vindt. 4. De vergunninghouder heeft een lijst van adviseurs in Nederland en in het buitenland, waarop is aangegeven op welk gebied en op grond waarvan de adviseurs deskundig zijn. <p><i>Dossiers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de dossiers, die horen tot de gevallen hierboven onder 2. beschreven, bevinden zich documenten waaruit blijkt <ul style="list-style-type: none"> • dat onderzoek is verricht • op verzoek van de vergunninghouder door een deskundige • wat daarvan het resultaat is: eindoordeel • wat daarmee gedaan is

Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
<p>De vergunninghouder vergaart zoveel mogelijk gegevens met betrekking tot de afkomst en de achtergrond van het buitenlandse kind in de staat van herkomst.</p> <p>De vergunninghouder moet gegevens verstrekken over de wijze waarop hij met gebruikmaking van alle voorhanden informatie zijnde informatie, voor een bepaald kind de juiste adoptiefouder(s) zal proberen te vinden.</p> <p>Het belang van het kind staat voorop. Indien dit niet het geval is, of er enige twijfel over bestaat, dient de vergunninghouder de bemiddeling te beëindigen.</p> <p>De matching moet voor een kind een adoptiegezin voorstellen dat afgestemd is op de leefervaring, de eigenheden en behoeften van dit kind.</p>	<p>Art. 17b lid 1, Wobka jo</p> <p>Art. 2 sub Ag, hoofdstuk IV, Protocol, Art. 17a lid 1 sub b Wobka en Art 16 Ethical Rules, Euradopt, maart 1993 Jo Richtlijn 19</p> <p>De rechten van het kind bij internationale adoptie, ethische gronden, richtlijnen voor de praktijk, ISS, november 1999 (verder: Richtlijnen ISS)</p>	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Welke informatie de vergunninghouder nodig heeft om te bepalen welke aspirant ouders de juiste zijn voor het kind ○ Welke invulling de vergunninghouder geeft aan 'het belang van het kind' ○ Op welke wijze de vergunninghouder de gegevens van het kind en de aspirant ouders combineert ○ In welke gevallen een match niet in het belang van het kind is ○ In welke gevallen er twijfel is of een match in het belang van het kind is. <p><i>Dossiers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatie over het kind en de aspirant ouders <ul style="list-style-type: none"> ○ omtrent identiteit, karakter, aanleg en persoonlijke achtergronden, gezinssituatie, medisch verleden, sociaal milieu en levensomstandigheden • Afwegingen waaruit duidelijk blijkt hoe deze gegevens met elkaar zijn gecombineerd en zijn gewogen • Een conclusie die logisch volgt uit deze afwegingen omtrent de mate waarin kind en ouders matchen.

Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
<p><i>Randvoorwaarde voor een goede matching</i></p> <p>De vergunninghouder (aanvrager) moet gegevens verstrekken over de wijze waarop hij zal onderzoeken of de medisch-sociale rapportage omtrent een kind redelijkerwijze in de staat van herkomst tot de conclusie heeft kunnen leiden, dat het kind in aanmerking kan worden gebracht voor interlandelijke adoptie.</p> <p>De vergunninghouder zal in dit verband bijzondere aandacht schenken aan de betrouwbaarheid en de juistheid van de gegevens van de geboorteakte.</p> <p>A case study must be prepared by a person qualified in social work.</p>	<p>Art. 2 sub c, hoofdstuk IV, Protocol werkwijze bureau centrale autoriteit (verder: Protocol) en</p> <p>art. 4, 17 Ethical Rules, Euradopt, maart 1993</p>	<p><i>Beleid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven <ul style="list-style-type: none"> ○ Welke eisen de vergunninghouder stelt aan de deskundigheid van de opsteller van de medisch-sociale rapportage ○ welke informatie de vergunninghouder nodig heeft uit de medisch-sociale rapportage, om te bepalen of het kind in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie • In het beleid is omschreven <ul style="list-style-type: none"> ○ hoe de vergunninghouder de betrouwbaarheid van de akte en de juistheid van de daarin vermelde geboortegegevens onderzoekt.
<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <p>De matching moet toevertrouwd worden aan een team en mag niet overgelaten worden aan één enkel persoon. Het team moet samengesteld zijn uit personen die inhoudelijk deskundig zijn inzake adoptie.</p>	<p>Richtlijn 22, ISS</p>	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ dat de beslissing tot matching wordt genomen door een team ○ dat dit team minimaal is samengesteld uit personen die inhoudelijk deskundig zijn op het gebied van adoptie. ○ Een beschrijving hoe door de vergunninghouder de kwaliteitsnormen worden gehanteerd (o.a. ISO) m.b.t. de opleiding en ervaring van teamleden die verantwoordelijk zijn voor de matching.

Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
<p>Randvoorwaarde In het geval van internationale adoptie, behoort de matching tot de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de beroepsmensen in het herkomstland en het opvangland. De matching zou in de mate van het mogelijke tot stand moeten komen na raadpleging van de volgende betrokkenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in het herkomstland: een professional die het kind kent en een vertegenwoordiger van de centrale autoriteit (of de bevoegde overheid of de vergunninghoudende instelling); • in het opvangland: een professional die het gekozen gezin kent en een vertegenwoordiger van de centrale autoriteit (of de bevoegde overheid of de vergunninghoudende instelling) 	<p>Richtlijn 27, ISS</p>	<p>Beleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe gezamenlijke verantwoordelijkheid mbt matching wordt gedeeld door de vergunninghouders met de betrokkenen in het opvangland. ○ Wie welke informatie aanlevert en hoe men daarover overlegt. ○ De beroepskrachten zijn deskundig en onafhankelijk. <p>Dossiers: In de dossiers zijn documenten waaruit blijkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dat er een uitwisseling van informatie was tussen de vergunninghouder en de professionals uit het land van herkomst; • Wanneer deze uitwisseling niet mogelijk was, beschrijving van de reden waarom niet.
<p>Randvoorwaarde</p> <ul style="list-style-type: none"> • De matching mag nooit overgelaten worden aan de oorspronkelijke familie, tenzij in uitzonderlijke gevallen waarvoor dit gerechtvaardigd is en dan slechts nadat hiervoor toestemming gegeven is. • De matching mag niet uitsluitend aan de verantwoordelijken van de opvanginstelling, de beschermer of voogd van het kind overgelaten worden. Aangezien zij het kind kennen moeten zij in de mate van het mogelijke, wel betrokken worden bij het team dat het matchingsvoorstel formuleert, of toch door dit team geraadpleegd worden. • De matching mag nooit alleen aan de toekomstige adoptiefouders overgelaten worden, waarbij zij een kind kunnen uitkiezen bijvoorbeeld tijdens bezoeken aan kinderopvangcentra, tijdens bezoeken aan families in het land van herkomst of met behulp van een catalogus. • De matching mag nooit alleen aan de aspirant-ouders overgelaten worden waarbij deze een kind kiezen op basis van een catalogus die via internet aan het publiek aangeboden wordt. 	<p>Richtlijn 23 t/m 26, ISS</p>	<p>Beleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dat de vergunninghouders deze eisen onderschrijven ○ Op welke wijze de vergunninghouders vaststellen dat aan de genoemde eisen is voldaan ○ Dat matching in het land van herkomst van het kind plaatsvindt door een bevoegde dienst op het vlak van kindbescherming

Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voordat de matching bevestigd wordt, moet het voorstel ter goedkeuring voorgelegd worden aan het gekozen adoptiegezin. Het voorstel wordt hen voorgelegd door één van de beroepsmensen die in het land waar het gezin woont bij de adoptieprocedure betrokken zijn. 	<p>Richtlijn 28, ISS</p>	<p><i>Beleid:</i> In het beleid is omschreven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dat het voorstel ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het gekozen adoptiegezin • Dat dit gebeurt door een van de medewerkers van de vergunninghouder <p><i>Dossiers:</i> In de dossiers bevinden zich stukken waaruit blijkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het voorstel aan het gekozen adoptiegezin • Welke medewerker het voorstel met het gezin heeft besproken

